Farid Nagim

Krzyk słonia

rampa
TEATR NA TARGÓWKU

FARID NAGIM

KRZYK SŁONIA

przekład
AGNIESZKA LUBOMIRA PIOTROWSKA

obsada

Anwar	**ROBERT KOWALSKI**
Suchodoł	**MAREK FRĄCKOWIAK**
Ilja	**KONRAD MARSZAŁEK**
Jura	**ZBIGNIEW POŻOGA**
Pasza	**PATRYK PAWLAK**
Sycz	**GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI**

dramaturgia i reżyseria	**GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI**
scenografia i kostiumy	**MAŁGORZATA TREUTLER**
asystent reżysera	PATRYK PAWLAK
światło i dźwięk	KRZYSZTOF IWANIK
kierownictwo produkcji	ELIZA PAROL
militaria	WITOLD KUBIK, MARCIN MACENOWICZ

prapremiera polska luty 2012

rampa
TEATR NA TARGÓWKU

Scena Mrowisko Teatru Rampa
Kierownik Artystyczny
GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI

AUTOR O SOBIE

Urodziłem się 1 września 1970 roku w rosyjsko-kazachskiej wiosce na granicy z Kazachstanem.

W zagrodzie na wprost naszego domu zachował się stary słup graniczny, na którym z jednej strony napisano EUROPA, a z drugiej AZJA. Mój ojciec odprowadzając mnie do szkoły mawiał: „Idź, synku, uczyć się do Europy". Czasami on sam założywszy ręce na plecy, spacerował po zachodniej stronie tego słupa, twierdząc że oddycha europejskim powietrzem. Natomiast kiedy przychodził pijany, kładł się prosto na trawie lecz po „azjatyckiej" stronie.

Moje pierwsze opowiadanie opublikowałem w naszej powiatowej gazecie „Za Komunistyczny Trud". Napisałem je w duchu ówczesnej antyalkoholowej kampanii Gorbaczowa.

Pracowałem w fabryce w Orenburgu. Dwa lata służyłem w wojsku na dalekim Ałtaju.

W 1990 roku rozpocząłem studia w Instytucie Literatury w Moskwie, na Wydziale Prozy. Po ukończeniu Instytutu moje życie potoczyło się w nieoczekiwany dla mnie samego sposób; zamiast tworzyć prozę zostałem dramaturgiem i napisałem sztukę *Krzyk słonia*.

Sztuka ta uczyniła mnie sławnym głównie w Niemczech i tak zostałem znanym współczesnym dramaturgiem „niemieckim" – Faridem Nagimem. Dzięki *Krzykowi słonia* poznałem dwie damy literatury rosyjskiej: Ludmiłę Pietruszewską i Tatianę Tołstoj. One też zaczęły dawać mi bezcenne uwagi dotyczące języka moich pierwszych literackich prac. Dziwnym zbiegiem okoliczności po przeczytaniu niektórych opowiadań i wspólnych przemyśleniach – obie panie poradziły mi, aby moje prace koniecznie zanieść do miesięcznika literackiego „Przyjaźń Narodów" w Moskwie. I przepowiedziały mi przyszłość.

Miesięcznik zaczął drukować moje utwory, a w połowie roku 2011 zostałem zastępcą redaktora naczelnego. Również w tym samym 2011 roku prestiżowe Wydawnictwo „Tlen" opublikowało moją powieść *Tanger*.

Farid Nagim
październik 2011
tłum. Grzegorz Mrówczyński

SŁÓW KILKA O KRZYKU SŁONIA

Krzyk słonia to debiut dramaturgiczny dwudziestoletniego Farida Nagima (właśc. Farit Sagicanowicz Nagimow) wówczas słuchacza Instytutu Literatury im. Gorkiego w Moskwie. Zgodnie z systemem sowieckim autor odbył najpierw obowiązkową, dwuletnią służbę wojskową, a potem mógł rozpocząć studia.

Debiutant, odważnie jak na moment historyczny, zajął się traumatycznymi skutkami wojowania w Afganistanie oraz miłością gejowską. Na szczęście, na wojnie afgańskiej nie był. Zapewne nasłuchał się o niej od zawodowych wojskowych. Równie prowokacyjnie i obrazoburczo dla panującego jeszcze purytanizmu władz komunistycznych zabrzmiały wątki gejowskie, jako wołanie o tolerancję.

Skutek był taki, że *Krzyk słonia* nie ujrzał desek scenicznych w rozpadającym się ZSRR. Z powodzeniem grano go natomiast w Niemczach. O Faridzie Nagimie jako dramaturgu po prostu zapomniano.

Z debiutem dramaturgicznym wiąże się też inny debiut, translatorski. *Krzyk słonia* to pierwsze tłumaczenie z języka rosyjskiego Agnieszki Lubomiry Piotrowskiej, dziś cenionej tłumaczki, której przekłady grane są w (z górą) trzydziestu polskich teatrach. W ciągu minionych sezonów Agnieszka Lubomira Piotrowska przetłumaczyła sztuki wielu wybitnych współczesnych dramaturgów rosyjskich. Podjęła także wielkie wyzwanie, dając scenom polskim nowy przekład *Mewy* Antoniego Czechowa. Na ukończeniu jej jest nowa wersja polskiego tłumaczenia *Trzech sióstr*.

Takie debiuty to wymarzona sytuacja dla Sceny Mrowisko, która debiutantami stoi, a także chętnie wystawia autorów trudnych i zapomnianych, także zagranicznych.

Krzyk słonia jest dramatem napisanym w okresie rozpadu imperium sowieckiego. Wersja oryginalna – obejmuje ogromną obsadę, wiele różnych wątków i miejsc akcji podkreślających włóczęgostwo i wyobcowanie głównego bohatera. Pełny egzemplarz zawiera też mnóstwo realiów radzieckich nie zawsze czytelnych dla dzisiejszego, polskiego widza – zwłaszcza młodego.

Dla celów studyjnych (za zgodą autora i tłumaczki) dokonałem opracowania tekstu, koncentrując się na sprawach dla utworu najważniejszych, a więc atakujących wspomniane tabu z czasów radzieckich i dotyczących losów głównego bohatera Anwara. Zrezygnowałem także z wątków pobocznych i postaci epizodycznych.

Od czasów debiutu Farida Nagima, dziś cenionego prozaika, wiele się w dramaturgii rosyjskiej wydarzyło i zmieniło. Zadebiutowało bowiem i dojrzało nowe pokolenie wybitnych i cenionych na świecie autorów m.in. Mikołaj Kolada, Iwan Wyrypajew, bracia Presniakowie. Przeszła przez sceny rosyjskie bardzo modna tzw. czarna dramaturgia z początku XXI wieku, odreagowująca dawną reżimową cenzurę. Byłem świadkiem tych przemian, pracując trzy sezony w teatrach rosyjskich, wystawiając naszych autorów – przede wszystkim Sławomira Mrożka. Paradoksalnie sztukę Farida Nagima odkryłem w zeszłym roku w Polsce.

Krzyk słonia ma w sobie nie tylko siłę i świeżość debiutu. Wyróżnia go tyleż ambitny, co szlachetny zamysł nawiązania do wielkiej dramaturgii Antoniego Czechowa.

Nagim stara się dotykać problematyki wolności jednostki ludzkiej, człowieka poszukującego rozpaczliwie sensu życia w zdarzeniach codziennych. Bohaterowie *Krzyku słonia* też mają poczucie zmarnowanej egzystencji, niedosytu tworzenia i bolesnego braku prawdziwego uczucia. Debiutant wkracza zatem w krąg zagadnień uniwersalnych i dlatego warto o nim pamiętać.

Bardzo prosty i przez to dynamiczny jest przebieg zdarzeń w dramacie. Po powrocie z wojny w Afganistanie (w wersji oryginalnej nazwa kraju nie jest wymieniana) kombatant Anwar zastaje zupełnie inny świat. Czuje, że wszyscy się od niego odwrócili. Jego samego także dręczą traumatyczne wspomnienia. Rozpad imperium to nieoczekiwanie także rozkład dotychczasowych relacji międzyludzkich, skażonych „cudzą wojną" i niepewnością tego, co nadejdzie. Rozpoczyna się udręka samotności wśród ludzi – równie jak Anwar samotnych i bezdomnych.

Do Anwara usiłującego odnaleźć swoje miejsce na ziemi wyciąga rękę stary i niespełniony pisarz Suchodoł – gej od lat zakochany w Anwarze. Czy uratuje jego duszę i przywróci spokój?

Krzyk słonia wzrusza opowieścią o samotności człowieka, o potrzebie miłości i przyjaźni. Stawia także pytanie o cenę, jaką człowiek gotów jest zapłacić za bycie z drugim człowiekiem.

Grzegorz Mrówczyński
luty 2012

rampa
TEATR NA TARGÓWKU

zakochaj się w Warszawie

REPERTUAR

SCENA MROWISKO

KLEOPATRA I CEZAR
tragedia CYPRIANA KAMILA NORWIDA
dram. i reż. GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI

MATKA
tragifarsa ST.I. WITKIEWICZA
dram. i reż. GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI
Spektakl zajął drugie miejsce na 41. Jeleniogórskich Spotkaniach Teatralnych (wrzesień 2011)

ZIMA W CZERWIENI
dramat ADAMA RAPPA
reż. KAROLINA KIRSZ
Spektakl otrzymał pierwszą nagrodę w dziedzinie Teatru na XII Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym ZDARZENIA im. Józefa Szajny w Tczewie (wrzesień 2011)

WDOWY
komedia SŁAWOMIRA MROŻKA
reż. GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI

SZOFER ARCHIBALD
komedia
M. PAWLIKOWSKIEJ-JASNORZEWSKIEJ
dram. i reż. GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI

POŻĄDANIE – ODRZUCENIE – POŻĄDANIE
Teatr Improwizacji ANIMA
spektakl gościnny

SCENA DUŻA

PIŃSKA SZLACHTA
farso-wodewil
W. DUNIN-MARCINKIEWICZA
reż. MIKAŁAJ PINIHIN

NIE UCHODZI, NIE UCHODZI...
CZYLI DAMY I HUZARY
sztuka A. FREDRY w wersji musicalowej
muz. JERZY DERFEL
reż. MACIEJ WOJTYSZKO

JEŹDZIEC BURZY
musical o Jimie Morrisonie
muz. JIM MORRISON, THE DOORS
scen. LOU RISING
reż. ARKADIUSZ JAKUBIK

A MY DO BETLEJEM...
muzyczny spektakl kolędowy
scen. i reż. PIOTR FURMAN

EDYTA GEPPERT
recital
scen. i reż. PIOTR LORETZ

MISTRZ I MAŁGORZATA
dramat wg powieści M. BUŁHAKOWA
adap. i reż. MICHAŁ KONARSKI
w przygotowaniu

dla dzieci i młodzieży

W POGONI ZA BAJKĄ
musical familijny
M. MUSKAŁY i J. MARGAŃSKIEGO
muz. PIOTR RUBIK
reż. CEZARY DOMAGAŁA

PINOKIO
CZYLI ŚWIERSZCZOWE OPOWIEŚCI
musical familijny wg książki COLLODIEGO
muz. TOMASZ BAJERSKI
adapt. i reż. CEZARY DOMAGAŁA

TAJEMNICZY OGRÓD
musical familijny
według powieści F. H. BURNETT
muz. TOMASZ BAJERSKI
adapt. i reż. CEZARY DOMAGAŁA

ZŁOTA KACZKA
musical familijny
muz. PIOTR RUBIK
reż. JAN SZURMIEJ

ZACZAROWANI
musical familijny Teatru TINTILO
wg baśni ANDERSENA „Dzikie łabędzie"
muz. A. BAJAK, M. KUCZEWSKI
scen. i reż. TERESA KURPIAS

WIGILIJNA OPOWIEŚĆ
spektakl muzyczny Teatru TINTILO
wg „Opowieści wigilijnej" DICKENSA
muz. A. BAJAK, M. KUCZEWSKI
scen. i reż. TERESA KURPIAS

SCENA KAMERALNA

BYĆ JAK FRANK SINATRA
spektakl muzyczny
tłum. piosenek W. MŁYNARSKI
dram. SZYMON BOGACZ
reż. WITOLD MAZURKIEWICZ

SHIRLEY VALENTINE
monodram WILLY'EGO RUSELLA
reż. ELŻBIETA JODŁOWSKA

BABSKIE PARTY
prawie komedia z piosenkami
autorstwa A.M. TRZOSA
reż. ZDZISŁAW WARDEJN

KAMYK ZIELONY
spektakl muzyczny
reż. L. GRZĘDZINSKA, D. OSIŃSKA

JASKÓŁKA
dramat wg prozy
I. TURGIENIEWA „Żywe relikwie"
reż. ŻANNA GIERASIMOWA

ÓSMY CUD ŚWIATA I ZAGŁADA
komedia P. PALMADE'A i M. ROBIN
reż. GRZEGORZ WARCHOŁ

PERŁY KABARETU MARIANA HEMARA
kabaret muzyczno-rewiowy
scen. i reż. JANUSZ SZYDŁOWSKI

OSKARY, OSKARY...
CZYLI PIOSENKI ZE STATUETKĄ
spektakl muzyczny
scen. i reż. JERZY SATANOWSKI

FERDYDURKE
wg powieści W. GOMBROWICZA
reż. J. OPRYŃSKI, W. MAZURKIEWICZ
Teatr Provisorium i Kompania "Teatr"

MULTIMEDIALNE COŚ
dramat B. SCHAEFFERA
reż. KARINA PIWOWARSKA
spektakl gościnny

MONSTERS. PIEŚNI MORDERCZYŃ
spektakl muzyczny
scen. i reż. ROBERT TALARCZYK
w przygotowaniu

ŻYD
tragikomedia ARTURA PAŁYGI
reż. WITOLD MAZURKIEWICZ
w przygotowaniu

dla dzieci

WIELKA WYPRAWA
spektakl dla najmłodszych
scen. i reż. PIOTR FURMAN

CZERWONY KAPTUREK
spektakl dla najmłodszych
wg JANA BRZECHWY
spektakl Kompanii „Teatr" z Lublina

SPEKTAKLE IMPRESARYJNE

FOGG. AUTOBIOGRAFIA W 21 PIOSENKACH
spektakl muzyczny
scen. MICHAŁ MUSKAT
reż. zbiorowa

OŚWIADCZYNY
komedia wg ANTONIEGO CZECHOWA
opieka reż. WITOLD MAZURKIEWICZ

stopka redakcyjna
projekt okładki (plakatu) WITOLD MYSYROWICZ, projekt graficzny ARTUR KONICZ, zedon.pl
opracowanie GRZEGORZ MRÓWCZYŃSKI
druk Agencja Reklamowa ARPEX s.c., ul. Szpitalna 2, 05-270 Marki k/Warszawy

punkty sprzedaży biletów:
Teatr RAMPA, ul. Kołowa 20, tel. (22) 679 89 76, 679 05 35, www.teatr-rampa.pl, teatr@teatr-rampa.pl
EVENTIM sp. z o.o., Al. Jerozolimskie 25, tel. (22) 621 94 54, 353 93 93, internetowa rezerwacja i sprzedaż biletów: www.ebilet.pl, www.eventim.pl